

Bez beneficjenta nie ma fundacji rodzinnej

Zastanawiamy się nad założeniem fundacji rodzinnej. Jak wskazują przepisy, podczas gdy fundator inicjuje powstanie tej fundacji, jej funkcjonowanie jest oparte na beneficjentach, ponieważ to oni są kręgiem podmiotów, który będzie w przyszłości czerpał korzyści. Ponadto celem takiej fundacji jest gromadzenie mienia, zarządzanie nim w interesie beneficjentów oraz spełnianie świadczeń na rzecz beneficjentów. Skoro więc beneficjent to kluczowy podmiot, bez którego egzystencja fundacji rodzinnej byłaby bezprzedmiotowa i bezcelowa, to jaki krąg podmiotów może nim być?

Piotr Aleksiejuk
radca prawny,
kancelaria Wojarska Aleksiejuk
& Wspólnicy

Ustawa o fundacji rodzinnej, odnosząc się do beneficjentów, ogranicza się do osób fizycznych oraz organizacji pozarządowych (o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie i które prowadzą działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy). Co istotne, w przypadku osób fizycznych mogą to być zarówno obywatele polscy, jak i cudzoziemcy oraz osoby mające pełną zdolność do czynności prawnych, a także jej pozbawione. Beneficjentem może być również fundator, co oznacza, że poza inicjowaniem fundacji i transferem do niej majątku jest on uprawniony również do korzystania ze świadczeń, jakie daje fundacja. Warto podkreślić, że status beneficjenta ma podmiot wpisany na listę beneficjentów, którą prowadzi zarząd fundacji rodzinnej.

Jakie świadczenia

Celem bycia beneficjentem jest uzyskiwanie świadczeń od fundacji rodzinnej.

Zakres i rodzaj świadczeń co do zasady jest określany w ramach indywidualnej decyzji fundatora. Chodzi o świadczenia pieniężne i o charakterze majątkowym. W szczególności są to:

- wypłata określonej kwoty;
- pokrywanie kosztów leczenia, opieki;
- udostępnianie rzeczy (np. nieruchomości, samochodu) do korzystania;
- koszty edukacji oraz wspieranie działalności statutowej organizacji pożytku publicznego.

Fundator może również zastrzec, że warunkiem do uzyskania świadczenia przez beneficjenta będzie np. ukończenie studiów w wyznaczonej obronie pracy doktorskiej, uzyskanie odpowiednich kwalifikacji zawodowych, a nawet zawarcie związku małżeńskiego lub osiągnięcie odpowiedniego wieku.

Prawa i obowiązki

Nie można dokonać przeniesienia praw i obowiązków beneficjenta na rzecz osób trzecich (np. umowa sprzedaży, darowizny, inne). Są one niezbywalne. Pewnym wyłączeniem od tej zasady jest możliwość dystrybucji przez beneficjenta uprawnienia do wierzytelności (świadczenia) na rzecz innych podmiotów. Przy czym fundator lub inne organy fundacji rodzinnej mogą wprowa-

dzić w statucie fundacji mechanizmy przeciwdziałające takim praktykom. Należy podkreślić, że beneficjent jest uprawniony do zrzeczenia się części oraz całości praw, przy czym w drugim wariantcie mamy do czynienia ze zrzeczeniem się bycia beneficjentem.

Beneficjenci, poza prawem do świadczeń z fundacji rodzinnej, mają również takie uprawnienia jak prawo do indywidualnej kontroli, w ramach którego beneficjent może dokonywać wglądu do dokumentów fundacji rodzinnej (np. statutu, umów zawieranych przez fundację, sprawozdań finansowych, ksiąg rachunkowych), oraz do żądania od zarządu udzielenia wyjaśnień. W przypadku odmowy dostępu do dokumentów lub złożenia wyjaśnień beneficjent jest uprawniony do skorzystania z uprawnienia do złożenia do sądu stosownego wniosku. Kolejnym uprawnieniem beneficjenta jest możliwość kierowania uwag, opinii, założeń dotyczących funkcjonowania fundacji rodzinnej. W ramach niniejszego prawa beneficjent może wskazać pożądane kierunki inwestycyjne, w jakich powinna zmierzać fundacja rodzinna. Przy czym niniejsza kompetencja ma wyłącznie funkcję informacyjną, a uwagi i zalecenia nie mają mocy wiążącej.

Nie wszyscy w zgromadzeniu

Należy także wspomnieć, że nie wszyscy beneficjenci wchodzić w skład organu, jakim jest zgromadzenie beneficjentów. Na pierwszy rzut oka można szukać porównań zgromadzenia beneficjentów ze zgromadzeniem wspólników spółki z ograniczoną odpowie-

działnością. Jednak poza kwestiami formalnymi/merytorycznymi strategiczna różnica polega na tym, że posiadanie statusu wspólnika uprawnia jednocześnie do bycia członkiem zgromadzenia wspólników sp. z o.o. W przypadku fundacji rodzinnej nie mamy takiego automatyzmu. Przede wszystkim to fundator w statucie określa, którzy beneficjenci będą również członkami zgromadzenia beneficjentów, lub określa mechanizm/procedurę, na podstawie której beneficjent uzyskuje uprawnienie do bycia członkiem niniejszego organu fundacji rodzinnej. Celem takiego mechanizmu są względy praktyczne, np. uniknięcie sytuacji, że strategiczne decyzje będą podejmowane przez dzieci niezaangażowane w zarządzanie rodzinną przedsiębiorczością, uniknięcie paraliżu organu przez zbyt dużą liczbę beneficjentów lub podejmowanie decyzji przez osoby małoletnie (ich pełnomocników).

By podsumować: osoba beneficjenta jest kluczowa dla bytu fundacji rodzinnej. W razie zaistnienia sytuacji, w której nie będzie żadnego beneficjenta, fundacja rodzinna podlega rozwiązaniu. Jest to istotny aspekt przy tworzeniu statutu fundacji rodzinnej – aby uwzględnić różne, wariantowe sytuacje, zwłaszcza w kontekście podmiotów, które już są beneficjentami lub nabadą taki status w przyszłości. ©

Podstawa prawna

■ ustawa z 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej (Dz.U. poz. 326; ost.zm. Dz.U. z 2023 r. poz. 825)
■ art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 571)